

Õigusteenuse tellimus

Õigusteenuse sisuks on samaliigiliste kohtute ühendamise ja asenduskohtunike süsteemi loomise põhiseaduslikkuse analüüs.

Analüüsi aluseks on väljatöötamiskavatsus „Kohtunike töökoormuse ühtlustamine, asenduskohtunike ametisse nimetamine, kohtunikele lisatasu maksmise võimaldamine jt ettepanekud kohtute töö efektiivsemaks muutmiseks“. Väljatöötamiskavatsus on lisatud hinnapakkumise päringule (Lisa 2).

Analüüsi olulisemad tingimused:

1. Samaliigiliste kohtute ühendamine (vt täpsemini VTK p. 1) . Ühendatakse Harju Maakohus, Viru Maakohus, Tartu Maakohus ja Pärnu Maakohus ning Eestisse jääks üks maakohus. Ühendatakse Tallinna ja Tartu halduskohus ning Eestisse jääks üks halduskohus. Ühendatakse Tallinna ja Tartu ringkonnakohus, Eestisse jääks üks ringkonnakohus. Kohtumajad säilivad oma senistes asukohtades.

Analüüsida ning hinnata tervikuna, kas põhiseaduse (PS) kohaselt on lubatav luua organisatoorses mõttes seniste maakohtute, halduskohtute ja ringkonnakohtute asemel üks maakohus, halduskohus ja ringkonnakohus? Vaja on anda õiguslik hinnang küsimusele, kas ja mis ulatuses võimaldab põhiseadus Eestis luua ühe maakohtu, ühe halduskohtu ja ühe ringkonnakohtu.

1.1. PS § 15 lõike 1 kohaselt on igaühel õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Tarvis on analüüsida, kas samaliigiliste kohtute ühendamine tagab põhiõigust õigusemõistmise kättesaadavusele ebamõistlike pingutusteta ja õigusemõistmise võrdsele juurdepääsule.

1.2. PS § 24. Kedagi ei tohi tema vaba tahte vastaselt üle viia seadusega määratud kohtu alluvusest teise kohtu alluvusse. Igaühel on õigus olla oma kohtuasja arutamise juures. Analüüsida tuleb, kas samaliigiliste kohtute ühendamine tagab isikule võimaluse olla oma kohtuasja arutamise juures. Samuti tuleb anda õiguslik hinnang, kas samaliigiliste kohtute ühendamise korral on tagatud põhiõigus seadusega määratud kohtualluvusele.

1.3. PS § 148 kohaselt koosneb kohtusüsteem maa- ja linnakohtutest ning halduskohtutes, ringkonnakohtutest, Riigikohtust. PS § 149 sätestab, et maa- ja linnakohtud ning halduskohtud on esimese astme kohtud. Ringkonnakohtud on teise astme kohtud ning nad vaatavad apellatsiooni korras läbi esimese astme kohtu lahendeid. Analüüsida ja anda õiguslik hinnang, kas on võimalik tagada põhiõigusi võrdsele juurdepääsule õigusemõistmisele, õigusemõistmise kättesaadavusele ebamõistlike pingutusteta ja viibida oma asja arutamise juures, kui luua üks I astme ja II astme kohus.

2. Asenduskohtunike süsteemi loomine (vt täpsemini VTK p. 2) . Asenduskohtuniku saab nimetada esimese või teise astme kohtu teenistusse tähtajaliselt kuni kolmeks aastaks ning vajaduse korral saab teenistusaega pikendada kokku viie aastani.

PS § 147 kohaselt kohtunikud nimetatakse ametisse eluaegsetena. Kohtunike ametist vabastamise alused ja korra sätestab seadus. Analüüsida tuleb, kas asenduskohtunike ajutine ametisse nimetamine oleks vastuolus põhiseaduses ette nähtud kohtuniku kui põhiseaduse järgi

eluaegse ameti olemusega. Analüüsida ning hinnata tervikuna, kas põhiseaduse kohaselt on lubatav luua asenduskohtunike süsteem?